

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 3, Article Number: 4C0110

HUMANITIES

Received: May 2011

Accepted: July 2011

Series : 4C

ISSN : 1308-7320

© 2010 www.newwsa.com

Suat Sungur

Istanbul Aydın University

suatsungur@aydin.edu.tr

Istanbul-Turkey

EVLİLİK VE TELEVİZYONDA YAYINLANAN EVLİLİK AMAÇLI TANIŞMA PROGRAMLARI: İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BETİMSSEL BİR ÇALIŞMA

ÖZET

'Bireylerin bir ev ya da aile kurmalarının toplumca benimsenmiş ve yaptırımı bağlanmış biçimi' olan evlilik kurumu; bir erkekle bir kadının, toplumun bilgisi dâhilinde, hayatlarını birleştirmek üzere karşılıklı rıza ile kurdukları sosyal bir müessesedir. Evliliğin yapısı ve oluşum biçimi, toplumların hukuk sistemlerine, ahlaki normlarına, örf ve adetlerine göre değişiklik gösterdiği gibi, aynı ülke içinde de kentten kırsal kesime, sosyal sınıflara ve ekonomik durumlara göre de farklılık gösterir. Evlilik kurumunun oluşum türleri üzerine yapılan bir araştırma, Türkiye'de 33 farklı türde evlilik yapıldığını göstermiştir. Bu türlerden biri de televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programları aracılığı ile gerçekleştirilen evliliklerdir. Bu çalışma, genel olarak üniversite öğrencilerinin evlilik ve özel olarak da televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programları hakkındaki görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket formu kullanılmıştır. Anket formundaki sorular, İstanbul Aydın Üniversitesi'nin çeşitli bölüm/programlarında okuyan 13.000 öğrenci arasından tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş 200 kişiye sorulmuştur. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 19.0 istatistik programından yararlanılmış, verilerin yüzde ve frekans dağılımları alınmış, verilere ki-kare test uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Evlenme, Evlilik Programları,
Evlilik Amaçlı Tanışma Biçimleri, Eş Seçimi

MARRIAGE AND MARRIAGE PROGRAMS ON TELEVISION: A DESCRIPTIVE STUDY ON ISTANBUL AYDIN UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT

Institution of marriage is a way of individuals to establish a home or a family that is embraced by society and also formation where a man and a woman connects their lives with the knowledge of society. The structure and format of a marriage may change not only from law regime, moral norms, customs and traditions, but also from city to rural class, social classes and economic conditions even they are in the same country. A study on marriage types in Turkey put forward that there are 33 different types of marriage is being made in Turkey. One of these types is to meet with a man/woman on a marriage programme on television. In general, this study is aimed to reveal university students views about marriage and as a special purpose to put forward their thoughts about marriage programmes on television in a descriptive way. In this study survey technique was used to collect data. The questions of survey were asked to Istanbul Aydın University's 200 students from different departments/programs of 13.000 students who are selected through a random sample technique. In order to evaluate data SPSS 19.0 statistical program is utilized, frequency distributions of the data is obtained and chi-square test was applied to the data.

Keywords: Marriage, to Get Married, Marriage Programs,
Formats to Meet For Marriage, Choice of Spouse

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Toplumun en küçük yapı taşı olarak nitelendirilen aile; sosyal değerler, gelenekler, görenekler ve hukuk kurallarının öngördüğü biçimde kadın ve erkeğin hayatlarını birleştirme amacıyla ve bir sözleşme sonucu oluşturdukları evrensel ve sosyal bir sistemdir (Ersanlı, 1990: 47). İnsana özgü ilk toplumsallaşma davranışı olan evlilik sistemi, ilkel toplumlarda fiziksel hayatı sürdürmenin pratik bir sebebi olarak görülmekteyken, ortaçağda bu duruma ekonomik güvenlik ve aşk kavramları da eklenmiştir (Dubu, 1991: 32). Bir başka deyişle insanların toplumsal ve duygusal ihtiyaçlarını gerçekleştirme istekleri onları evliliğe götüren önemli etmenler arasına girmiştir. Günümüzde evliliğin gereği ve nedenleri üzerinde düşünüldüğünde, iki tarafın fiziksel, toplumsal ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamayı amaçladığı gözlemlenmektedir. Nitekim fiziksel bir ihtiyaç olarak cinsel güdüyü doymak; toplumsal bir ihtiyaç olarak güven, korunma, dayanışma ortamı yaratmak; ruhsal bir ihtiyaç olarak sevme ve sevilme duygusunu hissettirmek evliliğin en temel işlevlerindedir (Özgüven, 1997: 98).

Evliliğin sağlıklı bir şekilde yürümesi ve evlilik beklentilerinin gerçekleşmesi evliliğin bireyler arasında uyum bulunmasına bağlıdır. Eş seçiminde nelerin kriter olarak kullanıldığına ilişkin farklı görüşler vardır. Benzer özelliklere sahip kişilerin birbirlerini çektikleri ileri süren "ortak özellikler kuramı"na göre, sınırlı bireyler grubu içinde yaş, ırk, din, etnik köken, toplumsal sınıf, eğitim ve kişilik benzerliklerine dayanılarak yapılan eş seçiminde benzeyen ve birbirini tamamlayan özellikleri olan eşlerin evlilikte daha mutlu olacağı görüşü öne sürülür. Öte yandan "zıt özellikler kuramı" ise, eşlerin özellikle kişilik açısından farklı ve tamamlayıcı özellikleri nedeniyle seçildiğini ve karşıtların birbirini çektiği görüşünü savunur (Saint, 1994: 701).

Öte yandan evliliğin yapısı ve oluşum biçimi, toplumların hukuk sistemlerine, ahlaki normlarına, örf ve adetlerine göre değişiklik gösterdiği gibi, aynı ülke içinde de kentten kırsal kesime, sosyal sınıflara, ekonomik durumlara ve hatta içinde yaşanılan zaman/mekân koşullarına göre de farklılık gösterir. Türk toplumunda aile ve evlilik kurumu, oluşumu açısından yaşanılan süreçlere bağlı olarak zaman içinde değişiklikler göstermişse de değerini hiçbir dönemde kaybetmemiştir. Türk aile yapısı üzerine çalışmalar yapmış olan Türkdoğan, Türk aile sisteminin gelişimini; (a) İslamiyet öncesi Türk aile yapısı, (b) İslam kimliği içinde Türk aile yapısı ve (c) Batı uygarlığı etkisinde Türk aile yapısı olmak üzere üç evreye ayırır (Türkdoğan, 1992: 22).

İslamiyet öncesi Türk toplumunda aile; toplumun çekirdeğini ve devletin temelini oluşturur. Burada 'aile' kavramı ile kastedilen anne, baba ve çocuklardır. İslamiyet öncesi Türk ailesinde dıştan evlenme ve tek eşle evlilik esastır. Aile, pederşahi (patriarcal) değil, pederi bir yapıya sahiptir. Pederşahi ailede baba mutlak otoriteye sahipken, pederi ailede baba, yetkilerini eşi ile paylaşır, ailenin önemli işlerinde karısının da rızasını alır. Bir başka deyişle ailede kadın, kocanın sahip olduğu haklara yakın yetkilerle donatılmıştır. Toplum hayatında da kadının önemli bir rolü vardır. Törenlerde, pazarda, tarlada kadın, kocasıyla birlikte görünür. Harem hayatı yoktur (Cin, 1974: 278). Türk ailesi hakkında araştırmalar yapan ilk batılı araştırmacı Grenard'a göre; Türk kızı hayat arkadaşını seçmekte görece bir özgürlüğe sahiptir (Aktaran: Fındıkoğlu, 1990: 9-10). Nitekim Kaşgârlı Mahmut, Divan-u Lügati't-Türk adlı eserinde de eşlerin birbirlerini serbestçe seçtiklerini

söyler. İslamiyet öncesi Türk toplumunda evlilik olayının aşamaları ve unsurları vardır. Kız ve erkek önceden anlaşmış olsalar dâhi evlilik birliğinin kurulmasından önce mutlaka ailelerinin bir araya gelmesi ve bu evliliğe rıza göstermesi gerekir. Bu işe 'aracılar' yardımcı olur. Aracı/dünürücü denilen şahıslar evlenme zamanında kız ve erkeğin ailesi arasında gidip-gelirler. Aracı/dünürçülere olumlu cevap verilmesi durumunda evlenmenin önemli şartlarından biri de erkeğin veya velisinin yahut akrabalarının kızın babasına bir miktar mal vermesidir. Miktarı tarafın sosyal ve ekonomik durumlarına göre değişen bu mal 'kalın'¹ olarak tâbir edilir (Cin, 1974: 271). Yakın kan hısımlığı evlenme engeli teşkil eder. Evlenme için belirli bir yaş şartı yoktur. İslâm hukukunda olduğu gibi, baba veya veli çocuklarını küçükken evlendirebilir. Yalnız karı koca hayatı, eşlerin bulûğa ermelerinden sonra başlar (Cin, 1974: 273). Öte yandan evlenme süreci, söz kesme, nişan, düğün ve gelini eve getirme aşamalarından oluşur. Evliliğin başlangıcı kabul edilen söz kesmeye; Türklerde büyük önem verilmiştir. Kalın antlaşmasının yapılması ve söz kesimi hediyelerinin takdiminin ardından nişan gerçekleşir. Nişan töreninde erkek, nişanlandığı kızın parmağına kendi yüzüğünü takar, kız da nişanlısına gerdek gecesi giymesi amacıyla kendi diktiği kırmızı renkli bir kaftan gönderir. Türk ailesi, nihayetinde evlilik (nikâh) töreni ile kurulur. Ancak kalın teslim edilmeden evlilik mümkün değildir. Evlenme sırasında düğün yapmak zorunludur ve düğünde olmazsa olmaz olan adetlerin başında düğün yemeği gelir (Akkutay, 1991: 55-56).

Öte yandan İslamiyet'in doğuşunun ardından bu dinin kabul edildiği toplumların yapısında ve insan hayatında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Örneğin, İslamiyet öncesinde Arap Yarımadası'nda kadın, aile içinde babasının, kardeşlerinin ya da oğlunun otoritesi altında, kölenin hukukî durumuna benzer bir statü içinde, insan doğasına özgü en tabii haklardan mahrum olarak yaşamış ve bir hak sujesi değil, sahip olunabilen bir eşya olarak görülmüştür. Cin'e göre cahiliye devrinde bir kız evleneceği zaman "baba asla onun fikrini almaz ve doğrudan erkekle anlaşır. Babaya 'mehir' adı verilen para ödenmeksizin evliliğin gerçekleşmesi mümkün değildi. Bir başka deyişle evlenmenin geçerli olabilmesi için tek ve vazgeçilmez unsur mehir idi. Kadın, en çok mehir verene satılacak bir eşya gibiydi" (Cin, 1974: 32). Ancak İslamiyet'in doğuşu ve kabulü, kadının toplum içindeki statüsüne ve hukukî durumuna pek çok olumlu değişiklik meydana getirmiştir. İslamiyet'in kabulü ile birlikte kadın hak sujesi olarak kabul edilmiş, kişiliğini kazanmış ve evlenmede akdin taraflarından biri olmuştur (Cin, 1974: 43-44). Öte yandan cahiliye devrinden İslam hukukuna geçmiş olan adetlerden biri olan mehir konusu İslamiyet'in kabulünden sonra da varlığını devam ettirmiş ancak İslam dini, cahiliye devri uygulamalarından farklı olarak mehirin kadına ödeneceğini ve kadının mülkü olacağını hükme bağlamıştır (Cin, 1974: 228).

Türklerin İslam dinini benimsemesinin ardından Türk töre ve gelenekleriyle İslami normların sentezi, Türk toplum ve aile yapısında da değişiklikler meydana getirmiş, şamanist geleneklere göre örgütlenmiş olan eski kültürel yaşam dönüşüme uğramıştır. Nitekim İslam hukuku, İslamiyet öncesindeki Türk toplum yapısında görülen

¹ Kalın, başlık parası değildir. Kalın, babanın oğluna verdiği bir 'evlenme payı'dır; başlık ise evlenme sırasında kız ailesine verilen bir hediye görünümündedir. Daha detaylı bilgi için bkz: Bahaettin Ögel, (2001), **Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 258.

pederi aile tipini değil, "erkeğin reis olduğu pederşahi aile tipini esas alır. Pederşahi aileyi karakterize eden başlıca husus ise onun sadece erkekleri ihtiva etmesi ve ancak erkek tarafından hısımlardan meydana gelmesidir. Aile; büyükanne, büyükbaba, eş, çocuklar, varsa onların eşleri, çocuklarından oluşur. Aile birliği içinde herkes aile reisinin otoritesini kabul eder" (Doğramacı, 1992: 6). İslam hukukunda aile, esas itibariyle evlilik kurumuna dayanır. İslâm hukukunda evlenme, tarafların icap ve kabulü ile gerçekleşen bir akit olup, herhangi bir memurun veya bir din adamının (imamın) evlilik birliğini kurması zorunluluğu yoktur. Bazı istisnai durumlar hariç, hâkimden izinname alınması tamamen idarî bir formaliteden ibarettir. İzinname alınmadan yapılan evlenme kuşkusuz geçerlidir. Öte yandan imamın nikâh âkidi olarak kabulü evliliğe dini karakter kazandırmaz, çünkü İslam hukukunda evlilik tarafların serbest iradeleriyle gerçekleşen dünyevî bir olaydır (Cin, 1974: 288). "İslâm hukuk dilinde evlenmeyi ifade etmek için kullanılan teknik terim 'nikâh'tır. Kelime anlamı 'cinsî münasebet' olan nikâh, hukuken bu cinsî münasebeti meşru kılan akittir" (Cin, 1974: 39).

İslam hukukuna göre ergin bir kadın, bazı istisnalar hariç rızası olmadıkça kimse tarafından evlenmeye zorlanamaz. Ancak Türk kızı, Osmanlı toplumunda toplumsal yapının ve insanların hayata bakış açılarının değişmesi sonucunda, İslamiyet öncesi Türk aile yapısının kuruluşunda görüldüğünün tersine hayat arkadaşını seçerken rahat hareket alanına sahip değildir. Bu durum Refik Halit Karay'ın *Üç Nesil*, *Üç Hayat* isimli kronik eserinde şöyle dile getirilir: Sultan Abdülaziz'in saltanat döneminde (1861-1876) "*komşunun oğlunu seven kız, şayet ele avuca sığmaz kısmından ise aşkını sevdiğine anlatmak için, her şeyi göze alarak birtakım çarelere başvururdu. Mesela oğlanın göreceği bir odada, pencere üstlerine bir parça kuru ekmeğe, bir limon ve bir kömür parçası koyardı. Delikanlı karşıdaki pencereden bunları gördüğünde, komşu kızının kendisinin aşkıyla kömür gibi yanmış, limon gibi sararmış olduğunu anlardı. Kuru ekmeğe ise, 'tek seninle birleşeyim, evleneyim... Bütün ömrümce kuru ekmeğe yemeğe razıyım'*" anlamına gelirdi (Karay, 2009: 46). Karay'ın cümlelerinin devamından bugün pervasızca kullanılan 'sevmek, sevişmek' kelimelerinin o dönemde oldukça nadir, utanıp, sıkılarak kullanıldığı; severek, sevişerek evlenenlere hoş gözle bakılmadığı; bu durumun kadınlar için "aşüftelik", erkekler için "çapkınlık" damgasıyla yaftalanmak için yeterli olduğu anlaşılmaktadır. II. Abdülhamit'in saltanat dönemi ise (1876-1909) "*aşk ve ilginin dal budak sardığı çok bereketli, uygun bir devirdir; çünkü sayfiye ve seyir yerlerine gitmek genelleşmiştir. Bu yerler kadınla erkeği, kafes, peçe, şemsiye, siper gibi pek de sağlam olmayan engellere rağmen, bir yere getirir, birbiriyle tanıştırır, bir aşka daha sonra da randevuya sahne olurdu. Sevişme önce dikkatli bakışlarla, sonra manalı hareketler ve işaretlerle başlardı. Aşağı tabakadan erkekler göz süzerler, bıyık bükürler, söz atarlar, 'ah' çekerlerdi; kadınlar da vücutlarına doğal olmayan bir oynaklık verirlerdi. En önemlisi, mektuplaşma faslı idi. Yeri gelirse zarf, arabadan arabaya, kayıktan kayığa atılabilirdi. Dilenciler, seyyar çalgıcılar, sucular, tiyatro satıcıları da muhabere vasıtalarıydı. Fakat kibar aileler nezdinde bu rolü bohçacı kadınlar oynardı"* (Karay, 2009: 49-51). Yukarıdaki alıntılardan hareketle iki dönemin başlangıç ve bitişi arasındaki yaklaşık elli yıllık bir sürecin sonunda evlilik amaçlı bir araya gelme konusunda radikal dönüşümlerin meydana geldiğini öne sürmek yanlış olmayacaktır. Nitekim Sultan Abdülaziz döneminde insanlar, aşklarını cumbaların ardında, platonik olarak yaşayıp, duygularını hoşlandıkları insanlara açıkça

söylemek yerine, bir takım göstergeler ile ifade etmeye çalışıp, çoğunlukla da görücü usulü ile evlenirken; Sultan II. Abdülhamit devrinde durumun değiştiği, artık evlilik çağına gelmiş kızların cumbaların dışına çıktıkları, olası eş adaylarını sosyal mekânlarda gördükleri, mektuplaştıkları bir dönem yaşanmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında (1923-1950) Türk ekonomik ve toplumsal yapısı, kırsal kesimde yoğunlaşan ve ekonomik anlamda da kırsal ekonomiye dayalı, geleneksel/ataerkil aile yapısının egemen olduğu bir görünüme sahiptir. Bu dönem bir yandan 'yeniden yapılanma dönemi' olduğu için altı yüz yıllık imparatorluk geleneklerinin hızla değiştiği, dönüşüme uğradığı, siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel hayata dair pek çok yeniliğin yapıldığı bir dönemdir. Ancak kimilerince "asrileşme", "muasırlaşma", "Batılılaşma", "çağdaşlaşma", "kalkınma" ya da "çağ atlama" olarak ortaya atılan bu dönem, aynı zamanda geçmiş ve geleceğin dinamikleri arasında ciddi bir ayrılmanın yaşandığı dönemdir. Bu dönemde çıkarılan ilk Türk Medenî Kanunu'nun (kabul tarihi: 17.02.1926) aile yaşamını demokratikleştirdiği, evlenme yaşını evlenmeye uygun biyolojik ve ruhsal gelişim çağına uygun düzeyde belirlediği, evlilik çağına gelmiş herkesin eşini hür iradesi ile seçme özgürlüğü getirdiği, kadının isteği dışında evlendirilmesini önlediği, kadına kocasının tek eşi olma ve boşanmayı isteme hakkını verdiği, miras hakkı ve çocuklar üzerinde velilik hakkı bakımından erkekle eşit düzeye yükselttiği; evliliğin, kesinlikle devletin resmi görevlisi tarafından, herkese açık bir nikâhla yapılmasını zorunlu kıldığı söylenebilir.

1950'li yıllardan günümüze değin Türk ailesinin yapısı ele alındığında geleneksel yapının değiştiği, sanayileşme hareketinin hızlandığı, bunun doğal sonucu olarak kentleşmenin arttığı ve yoğun bir iç göç yaşandığı görülür. Sanayi-ticaret-hizmet sektöründe çalışan insan sayısının her geçen gün arttığı, hızlı bir toplumsal değişimin yaşandığı bu 'gelişmekte olan toplum modeli'nde, geleneksel geniş aile özelliklerinin yerini çekirdek aileye bıraktığı, bu tür ailelerde hem sayı hem de görevler açısından sınırlılıkların söz konusu olduğu, akrabalık bağlarının görece önemini yitirdiği, karar alma mekanizmalarının aile içindeki üyeler arasında paylaştırıldığı bir yapı ortaya çıkar. Öte yandan kadının eğitim olanaklarının artmasıyla birlikte aile içindeki statüsünde ve karar verme düzeyinde artış görülür. Bu da değişen bireyle, değişmeye direnen toplum arasında çatışma yaratmış, çekirdek aileden parçalanmış aileye doğru giden bir geçiş sürecinin yaşanmasına neden olmuştur.

Toplumu oluşturan bireylerin toplumsal kurumlara bakış açısının zamanla değişmesi kaçınılmaz bir olgudur. Bu durum hiç kuşkusuz aile ve evlilik kurumu için de geçerlidir. Öte yandan evlilik amaçlı tanışma biçimleri de toplumsal süreçte görülen değişiklik/dönüşümlere paralel olarak değişmekte/dönüşmekte ya da o güne kadar yaşanmamış evlilik biçimleri modernliğin bir uzantısı olarak insanoğlunun yaşamına dâhil olmaktadır. Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Lütfi Sezen, "*Türkiye'de Evlenme Biçimleri*" adlı makalesinde; görücü usulü ile evlenme, kız kaçırma (düğünsüz evlenme), başlık parası karşılığında evlenme, oturak alma evliliği, başörtüsü kaçırma yoluyla evlilik, beşik kertme evliliği, taygeldi evlilik, kuma getirme evliliği, berder (bedel) evliliği, kepir (yaban değişimi) evliliği, ölen kardeşin karısıyla evlenme, baldızla evlilik, içgüveyi evliliği, yetim evliliği, yakın akraba evliliği, oldu bitti evlilik, para karşılığı evlenme, kan parası karşılığı evlenme, oç alma karşılığı evlenme, çok eşli evlilik, anlaşmalı evlilik, hileli evlilik,

rastlantı evliliği, ilân yoluyla eş seçme (evlenme), tercihli evlilik, yabancı ile evlilik, farklı mezhep evliliği, metres edinme evliliği, muta evliliği, dış güveyi evliliği, dul evliliği, tanışıp anlaşarak evlenme, televizyon evliliği (televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programlarına katılarak evlenme) olmak üzere Türkiye’de otuz üç farklı türde evlilik gerçekleştiğini ifade eder (Sezen, 2005: 186-193).

Yukarıda sayılan evlilik türlerinin tanımlarına ve nasıl gerçekleştiklerine bakıldığında her birinin kendine özgü ve birbirinden farklı koşullara sahip olduğu görülür. Bir başka deyişle aile birliğini kuran evlilik biçimlerinin, farklı kültür, farklı yaşam biçimi ve farklı gelenek-göreneklerden kaynaklandığı söylenebilir. Bu evlilik türlerinden araştırmamıza konu olan ‘televizyon evliliği’nin (televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programları aracılığı ile evlenme) ise kültür, yaşam biçimi, gelenek ve görenekler açısından Türk toplum yapısı içinde önceden yer almadığı, ancak iletişimin küreselleşmesi ve televizyonda yayınlanan program formatlarının da küresel pazarda yayılması sonucunda Türk izleyicisinin beğenmesine sunulmuştur.

Türkiye’de özel televizyon kanallarında yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programları, (araştırma sonucunun yazıldığı 31.03.2011 tarihi itibari ile) ATV’de yayınlanan “Esra Erol’da Evlen Benimle” (hafta içi her gün 15:00-18:30), Star TV’de yayınlanan “Zuhal Topal’la İzdivaç” (hafta içi her gün 11:10-15:00), FOX TV’de yayınlanan “Su Gibi” programının (hafta içi her gün 12:15-15:00) saatleri arasında yayınlanmaktadır.

Bu programlar, izleyici oranı (reyting) ve izleyici payı (share) açılarından ele alındığında ise gündüz kuşağı içerisinde yayınlanan diğer programlara göre daha yüksek izleyici oranı ve izleyici payına sahiptirler. Programları düzenli olarak izleyenler, bu davranışlarının olası nedenleri arasında, ‘aynı yayın kuşağında daha iyi/kaliteli içeriğe sahip başka bir program olmamasını’ öne sürmüş oldukları gibi söz konusu kişiler arasında programların merak/dedikodu duygusunu tatmin ettiği için izlendiği düşüncesi de yaygın bir kanaattir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışma, genel olarak üniversite öğrencilerinin evlilik ve özel olarak da televizyonda yayımlanan evlilik amaçlı tanışma programları hakkındaki görüşlerini inceleyen betimsel bir çalışmadır. Bir başka deyişle bu çalışmanın amacının, üniversite öğrencilerinin evlilik, eş seçimi ve son dönemde televizyonda yayınlandığı süre içinde yüksek izleyici oranı ve izleyici yoğunluğu toplayan evlilik amaçlı tanışma programları ve bu programlara katılanlar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi olduğu söylenebilir. Bu amaç doğrultusunda çalışmamız;

- Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin görüşleri cinsiyet dağılımı açısından anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin eş seçimine ilişkin görüşleri cinsiyet dağılımı açısından anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin evlilik amaçlı tanışma biçimlerine ilişkin görüşleri cinsiyet dağılımı açısından anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin evlilik kararı almaya ilişkin görüşleri cinsiyet dağılımı açısından anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

- Üniversite öğrencilerinin televizyonda yayınlanan tanışma programlarına ilişkin görüşleri cinsiyet dağılımı açısından anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlara ilişkin görüşleri cinsiyet dağılımı açısından anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

sorularına yanıt aramaktadır.

Çalışma, öncelikle modernleşme sürecinin yaşanması ile birlikte toplumsal yapının çekirdeğini oluşturan aileye resmi anlamda kimlik kazandıran evlilik kurumu ve onun oluşumundaki ilk adım olan eş seçimi sürecinde göz önünde bulundurulmuş kriterleri üniversite öğrencilerinin bakış açılarından ele alarak irdelenmektedir. Evlilikte eş seçimine ilişkin temel ilkeleri tespit etmeye çalışan bu araştırmanın özellikle üniversite gençliğine yönelik olarak yapılandırılmış olması, bir yandan üniversite gençliğinin toplumsal yapının şekillenmesi ve değişimi sürecinde önemli bir itici güce sahip olması düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Öte yandan gençlerin kanaatlerinin ortaya çıkarılmak gerekse genel olarak evliliğe ilişkin kanaatlerinin ortaya çıkarılmak istenmesi, üniversite öğrencilerinin genç kuşağın entelektüel ve dinamik kesimini oluşturmasından ileri gelmektedir.

Çalışmanın, daha önce evlilik ve eş seçimiyle ilgili çalışmalarda varılan sonuçları doğrulayacağı, güncelleyeceği, geliştireceği, mevcut bulguları genişleteceği ve daha sonraki çalışmalara ışık tutabileceğinin düşünülmesi yanı sıra, bir geçiş toplumunun özelliklerini taşıyan Türkiye’de üniversite gençliğinin evlilik, evlilik amaçlı tanışma biçimleri, televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programları ve bu programlara katılanlar hakkındaki görüşlerini belirlemek ve ortaya çıkan verilerden anlamlı sonuçlar çıkarmaya/yorum yapmaya olanak tanıyacak olması bakımından önemlidir.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ (METHODS OF THE RESEARCH)

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin evlilik, eş seçimi, evlilik amaçlı tanışma biçimi, evlilik kararı alma, evlilik kararı alma, televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programları ve bu programlara katılanlar hakkındaki görüşlerini saptamayı hedefleyen betimsel yöntem kullanılarak tasarlanmış bir araştırmadır. Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket formu kullanılmış olup, anket formundaki sorular, 10.02.2011-30.03.2011 tarihleri arasında İstanbul Aydın Üniversitesi’nin çeşitli bölüm/programlarında okuyan 13.000 öğrenci arasından tesadüfî örneklem yoluyla seçilmiş 200 kişiye sorulmuştur. Ankette yer alan sorular, deneklere yüz yüze görüşme tekniği ile sorulmuş ve deneklerin anket formundaki sorulara ilişkin kendilerine en uygun seçeneği bizzat işaretlemeleri istenmiştir.

Ölçüm aracı olarak sınıflandırma (nominal), sıralandırma (ordinal) ölçeğinde değişkenler hazırlanmıştır. Anket formunda amaca yönelik olarak deneklere, 5 adet demografi, 10 adet eş seçimi, 17 adet evlilik-evlilik kararı alma, 1 adet televizyon izleme sıklığı, 10 adet televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programları ve 10 adet televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar hakkında olmak üzere toplam 53 soru sorulmuştur. Demografi soruları ve televizyon izleme sıklığını ölçmeye çalışan sorunun dışındaki sorularda 5’li Likert ölçeği kullanılmıştır.

Toplanan veriler SPSS 19.0 (Statistical Packages for Social Sciences) paket programına uygun şekilde girilip, kodlanarak analize hazır hale getirilmiştir. Anket analizinde verilerden tanımlayıcı istatistik ve frekans tabloları oluşturulmuş, sorulara verilen

yanıtların anlamlı olup olmadıklarını test etmek için ki-kare test uygulanmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

İstanbul Aydın Üniversitesi öğrencilerinin evlilik, eş seçimi, evlilik amaçlı tanışma biçimi, evlilik kararı alma, televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programları ve bu programlara katılanlar hakkındaki görüşlerini saptamayı hedefleyen bu çalışmada deneklerin tanımlayıcı bilgileri ve anket sorularına verdikleri cevapların analizi ele alınmıştır.

4.1. Demografik Bulgular (Demographic Findings)

4.1.1. Cinsiyet Dağılımı (Gender Distribution)

Ankete katılanların cinsiyet dağılımına ilişkin frekans tablosu Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı
(Table 1. Distribution of participants by gender)

	Frekans	Yüzde
Kız	117	58,5
Erkek	83	41,5
Toplam	200	100,0

Ankete katılan 200 kişinin 117'si kız, 83'ü erkek öğrencidir. Kız öğrenciler örneklem grubunun %58,5'ini oluştururken, erkek öğrenciler %41,5'ini oluşturmaktadır.

4.1.2. Yaş Aralıklarına Göre Dağılım (Distribution According to Age)

Ankete katılanların yaş aralıklarına göre dağılımına ilişkin frekans tablosu Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2. Katılımcıların yaş aralıklarına göre dağılımı
(Table 2. Distribution of participants by age range)

	Frekans	Yüzde
17-21	100	50,0
22-25	93	46,5
26-29	5	2,5
Toplam	198	99,0
Eksik	2	1,0
TOPLAM	200	100,0

Ankete katılan 200 kişinin %50'si 17-21, %46,5'i 22-25, %2,5'i 26-29 yaş aralığındadır. Anket formunda bu soruyu yanıtlamayan kişi sayısı 2'dir.

4.1.3. Gelir Aralıklarına Göre Dağılım (Distribution According to Income)

Ankete katılanların gelir aralıklarına göre dağılımına ilişkin frekans tablosu Tablo 3'de verilmiştir:

Tablo 3. Katılımcıların gelir aralıklarına göre dağılımı
(Table 3. Distribution of participants by income range)

	Frekans	Yüzde
0-1000 TL	15	7,5
1001-3000 TL	69	34,5
3001-5000 TL	60	30,0
5000 TL ve üstü	50	25,0
Toplam	194	97,0
Eksik	6	3,0
TOPLAM	200	100,0

Ankete katılan 200 kişinin (ailesi/kendisi) %7,5'i 0-1000 TL, %34,5'i 1001-3000 TL, %30'u 3001-5000 TL ve %25'i de 5000 TL ve üstü aylık gelire sahiptir. Anket formunda bu soruyu yanıtlamayan kişi sayısı 6'dır.

4.1.4. Katılımcıların Yerleşim Birimine Göre Dağılımı (Distribution According to Residential Unit)

Ankete katılanların yerleşim birimine göre dağılımına ilişkin frekans tablosu Tablo 4'de verilmiştir:

Tablo 4. Katılımcıların yerleşim birimine göre dağılımı
(Table 4. Distribution of participants by residential unit)

	Frekans	Yüzde
İl Merkezi	125	62,5
İlçe Merkezi	62	31,0
Kasaba/Nahiye	6	3,0
Köy	7	3,5
Toplam	200	100,0

Ankete katılan 200 kişinin (ailesi/kendisi) %62,5'i (125 kişi) il merkezinde, %31,0'i (62 kişi) ilçe merkezinde, %3,0'ü kasaba/nahiyede (6 kişi) ve %6,5'i köyde ikamet ettiğini belirtmiştir. Bu soruyu yanıtlamayan kişi yoktur.

4.2. Evlilik Düşüncesi Hakkındaki Bulgular: (Findings About Marriage Idea)

Ankete katılanların evlilik için en uygun yaş aralığına ilişkin görüşleri Tablo 4'de verilmiştir:

Tablo 4. "Evlilik için en uygun yaş aralığı"na ilişkin görüşlerin dağılımı
(Table 4. Distribution of range according to the right age for marriage)

Yaş Aralığı	Frekans	Yüzde
18-21	5	2,5
22-25	52	26,0
26-29	115	57,5
30-35	23	11,5
36 ve üstü	4	2
Toplam	199	99,5
Eksik	1	,5
TOPLAM	200	100,0

Ankete katılan 200 kişinin %2,5'i 18-21; %26,0'sı 22-25; %57,5'i 26-29; %11,5'i 30-35 ve %2'si 36 yaş ve üstünün evlilik için ideal yaş aralığı olduğunu söylemiştir. Verilen yanıtlara ilişkin cinsiyet dağılımının tablosu aşağıdaki gibidir:

	Evlilik İçin En Uygun Yaş Aralığı					Toplam
	18-21	22-25	26-29	30-35	36 ve üstü	
Kız	2	35	73	6	0	116
Erkek	3	17	42	17	3	83
TOPLAM	5	52	115	23	3	199

Ki-Kare Testi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Ki-Kare	19,101 ^a	5	,002

4.2.2. Ankete katılanların, "Evlilik" başlığı altında kendilerine yöneltilen durumlara verdikleri yanıtların Likert ölçeğine göre dağılımı şöyledir:

- "Evlilik, daha düzenli bir hayat sağladığı için yapılmalıdır" tümcesine; yanıt veren 198 deneğin %10,5'i kesinlikle katılmadığını, %15'i katılmadığını, %12,5'i kararsız olduğunu, %36,0'sı katıldığını ve %25'i de kesinlikle katıldığını belirtmiştir.
- "Evlilik, hayatı bir eşle paylaşmak için yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 196 deneğin %6,5'i kesinlikle katılmadığını, %11,5'i katılmadığını, %7,5'i kararsız olduğunu, %43'ü katıldığını, %29,5'i de kesinlikle katıldığını belirtmiştir.
- "Evlilik, aile kurumunu devam ettirmek için yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %10'u kesinlikle katılmadığını, %12,5'i katılmadığını, %12'si kararsız olduğunu, %34,5'i katıldığını, %28,5'i ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir.
- "Evlilik, çocuk sahibi olmak için yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %17'si kesinlikle katılmadığını, %13,5'i katılmadığını, %13'ü kararsız olduğunu, %29,5'i katıldığını, %24,5'i de kesinlikle katıldığını belirtmiştir.
- "Evlilik, toplumun değer yargıları bir baskı unsuru yarattığı için yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 194 deneğin %44,5'i kesinlikle katılmadığını, %25,5'i katılmadığını, %12,0'si kararsız olduğunu, %9,0'i katıldığını, %6'sı ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir.
- "Evlilik, ileri yaşlarda yalnız kalmamak için yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %25,5'i kesinlikle katılmadığını, %20,0'si katılmadığını, %17,0'si kararsız olduğunu, %23,0'ü katıldığını, %12,0'si ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir.
- "Evlilik, yasal haklara sahip olmak için (mal, mülk, miras, sigorta vb.) yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 192 deneğin %45,0'i kesinlikle katılmadığını, %27,5'i katılmadığını, %9,0'u kararsız olduğunu, %8,0'i katıldığını, %6,5'i ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir.
- "Evlilik, aşk/sevgi için yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %4,0'ü kesinlikle katılmadığını, %6,5'i katılmadığını, %11,5'i kararsız olduğunu, %31,0'i katıldığını, %44,5'i ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

- "Evlilik mantık çerçevesinde yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %7,5'i kesinlikle katılmadığını, %13,5'i katılmadığını, %19,0'u kararsız olduğunu, %34,0'ü katıldığını, %23,5'i ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir.
- a.5 birimdeki değerlerin 5'ten küçük olması beklenmiştir. Ki-kare test istatistiğine bakıldığında sonuç ,002'dir. Bu durumda deneklerin "Evlilik İçin En İdeal Yaş Aralığı"na ilişkin vermiş oldukları yanıtlar ile cinsiyet dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Ankete katılanların "Eş Seçimi" başlığı altında kendilerine yöneltilen durumlara verdikleri yanıtlar ise şöyledir:

- (1) Kendisi
- (2) Kendisi karar vermelidir ancak ailesinin de onayı olmalıdır.
- (3) Eş adayı ile anlaşarak birlikte
- (4) Ailesi
- (5) Akrabalar/sosyal çevre
- (6) Diğer

4.3. Eş Seçimi Düşüncesi Hakkındaki Bulgular (Findings About Spouse Selection)

4.3.1. Ankete katılanların eş seçimi düşüncesine ilişkin görüşleri Tablo-5'te verilmiştir:

Tablo 5. "Bireyin eş seçimine kim karar vermelidir?" sorusuna ilişkin görüşlerin cinsiyete göre dağılımı

(Table 5. Distribution of range according to "who should decide the individual's spouse selection" question)

	Bireyin Eş Seçimine Kim Karar Vermelidir?						Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
Kız	26	73	17	0	0	1	117
Erkek	30	34	13	2	1	1	81
Toplam	56	107	30	2	1	2	198

Ki-Kare Testi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Ki-Kare	11,881a	5	,036

a.6 birimdeki değerlerin 5'ten küçük olması beklenmiştir. Ki-kare test istatistiğine bakıldığında sonuç ,036'dir. Bu durumda deneklerin Bireyin Eş Seçimine Kim Karar Vermelidir? sorusuna ilişkin vermiş oldukları yanıtlar ile cinsiyet dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4.3.2. Ankete katılanların, "Eş Seçimi" başlığı altında kendilerine yöneltilen durumlara verdikleri yanıtların Likert ölçeğine göre dağılımı ise şöyledir:

"Yaş farkları arasında uyum/denge olması" tümcesine yanıt veren 197 deneğin %6,5'i kesinlikle katılmadığını, %7,0'si katılmadığını, %8,5'i kararsız olduğunu, %37,5'i katıldığını, %39'u ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

"Eğitim durumları arasında uyum/denge olması" tümcesine yanıt veren 199 deneğin %4,0'ü kesinlikle katılmadığını, %9,0'u katılmadığını, %7,5'i kararsız olduğunu, %33,0'ü katıldığını, %46,0'sı ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

"Bağımsız geliri olması" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %6,5'i kesinlikle katılmadığını, %10,5'i katılmadığını, %19,0'u kararsız olduğunu, %32,5'i katıldığını ve %29,0'u kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

"Güzel/yakışıklı olması" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %4,0'ü kesinlikle katılmadığını, %18,5'i katılmadığını, %19,0'u kararsız olduğunu, %38,5'i katıldığını ve %17,5'i kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

"İyi ve gelecek vadeden bir mesleği olması" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %5,0'i kesinlikle katılmadığını, %8,0'i katılmadığını, %14,0'ü kararsız olduğunu, %39,0'u katıldığını ve %31,5'i kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

"Zengin olması" tümcesine yanıt veren 197 deneğin %12,5'i kesinlikle katılmadığını, %21,5'i katılmadığını, %25,5'i kararsız olduğunu, %22,5'i katıldığını ve %16,5'i kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

"Çalışkan/becerikli olması" tümcesine yanıt veren 196 deneğin %3,0'ü kesinlikle katılmadığını, %4,5'i katılmadığını, %3,5'i kararsız olduğunu, %39,5'i katıldığını, %47,5'i de kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

"Dinin gereklerini yerine getiren biri olması" tümcesine yanıt veren 197 deneğin %10,5'i kesinlikle katılmadığını, %9,0'u katılmadığını, %16,5'i kararsız olduğunu, %33,0'ü katıldığını, %29,5'i de kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

"Daha önce cinsel birliktelik yaşamamış olması" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %12,0'si kesinlikle katılmadığını, %12,5'i katılmadığını, %17,0'si kararsız olduğunu, %17,0'si katıldığını ve %39,0'u da kesinlikle katıldığını ifade etmiştir. Bu soruya cinsiyet farklılıkları açısından bakıldığında ortaya çıkan durum Tablo-6'daki gibidir:

- (1) Kesinlikle katılmıyorum
- (2) Katılmıyorum
- (3) Kararsızım
- (4) Katılıyorum
- (5) Kesinlikle katılıyorum.

Tablo 6. Eş adayının daha önce cinsel birliktelik yaşamamış olması düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı
(Table 6. Distribution of range according to have a sexual relationship before get married question by gender)

	Daha Önce Cinsel Birliktelik Yaşamamış Olması					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	15	21	24	20	34	114
Erkek	9	4	10	14	44	81
Toplam	24	25	34	34	78	195

Ki-Kare Testi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Ki-Kare	16,040 ^a	4	,003

a.5 birimdeki değerlerin 4'ten küçük olması beklenmiştir. Ki-kare test istatistiğine bakıldığında sonuç ,003'tür. Bu durumda deneklerin eş seçiminde eş adayının daha önce cinsel birliktelik yaşamamış olması durumuna ilişkin vermiş oldukları yanıtlar ile cinsiyet dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

"Daha önce evlenmemiş olması" tümcesine yanıt veren 194 deneğin %6,5'i kesinlikle katılmadığını, %7,5'i katılmadığını, %6,5'i kararsız olduğunu, %15,0'i katıldığını, %61,5'i ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir.

4.4. Evlilik Amaçlı Tanışma Biçimi Düşüncesi Başlığı Altındaki Bulgular (Findings About İdea of to Meet Someone to Get Married)

Ankete katılanlar "En uygun evlilik amaçlı tanışma biçimi nasıl olmalıdır" sorusunda (1) Görücü usulü ile, (2) İş/arkadaş/sosyal çevrenin tanıştırmaları ile, (3) İş/arkadaş/sosyal çevrede kendilerinin tanışması ile, (4) profesyonel olarak hizmet veren evlilik amaçlı tanıştırma merkezleri aracılığı ile, (5) televizyon/web tabanlı teknolojiler aracılığı ile, (6) yaşam içindeki tesadüfler aracılığı ile, (7) diğer seçeneklerinden kendilerine en uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

Bu soruya alınan cevapların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 7'de gösterilmiştir:

Tablo 7. En Uygun evlilik amaçlı tanışma biçimi hakkında verilen yanıtların frekans ve yüzde dağılımı

(Table 7. Distribution of frequency and percentage of the most appropriate style to meet someone to get married question)

Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
12	6,0	6,1	6,1
23	11,5	11,7	17,8
110	55,0	55,8	73,6
2	1,0	1,0	74,6
1	,5	,5	75,1
46	23,0	23,4	98,5
3	1,5	1,5	100,0
197	98,5	100,0	
3	1,5		
200	100,0		

	En Uygun Evlilik Amaçlı Tanışma Biçimi Hakkında Verilen Yanıtların Cinsiyetlere Göre Dağılımı					
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Kız	3	15	67	1	1	27
Erkek	9	8	43	1	0	19
Toplam	12	23	110	2	1	46

Ki-Kare Test

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Ki-Kare	11,156 ^a	6	,084

6 birimdeki değer 5'ten küçük olması beklenmiştir. Ki-kare test istatistiğine bakıldığında sonuç ,084'tür. Bu durumda deneklerin en uygun evlilik amaçlı tanışma biçimi durumuna ilişkin vermiş oldukları yanıtlar ile cinsiyet dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4.5. Evlilik Kararı Almak Düşüncesi Başlığı Altındaki Bulgular: (Findings About an İdea to Decide to Get Married)

Ankete katılanların, "Evlilik Kararı Almak" başlığı altında kendilerine yöneltilen durumlara verdikleri yanıtların Likert ölçeğine göre dağılımı şöyledir:

"Eğitimin tamamlanması" sorusuna yanıt veren 196 deneğin 5,0'i hiç önemli olmadığını, %3,5'i önemli olmadığını, %12,5', biraz önemli olduğunu, %31,5'i önemli olduğunu, %45,5'i çok önemli olduğunu

belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtın cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-8'deki gibidir:

Hiç önemli değil (2) Önemli değil (3) Biraz önemli (4) Önemli (5) Çok önemli

Tablo 8. Evlilik kararı almak için eğitimin tamamlanması düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı
(Table 8. Distribution of range "graduating from school" to decide to get married by gender)

	Eğitimin Tamamlanması					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	2	2	10	35	65	114
Erkek	8	5	15	28	26	82
Toplam	10	7	25	63	91	196

Ki-Kare Testi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Ki-Kare	18,650 ^a	4	,001

a. 3 birimdeki değerlerin 5'ten küçük olması beklenmiştir. Ki-kare test istatistiğine bakıldığında sonuç ,001'dir. Bu durumda deneklerin evlilik kararı almak için eğitimin tamamlanması durumuna ilişkin vermiş oldukları yanıtlar ile cinsiyet dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

"Flört dönemi yaşanması" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %4,0'ü hiç önemli olmadığını, %5,0'i önemli olmadığını, %12,0'si biraz önemli olduğunu, %45,5'i önemli olduğunu ve %31,5'i çok önemli olduğunu belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-9'daki gibidir:

Hiç önemli değil (2) Önemli değil (3) Biraz önemli (4) Önemli (5) Çok önemli

Tablo 9. Evlilik kararı almak için flört dönemi yaşanması düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı
(Table 9. Distribution of range to flirt in order to decide to get married by gender)

	Flört Dönemi Yaşanması					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	4	4	12	55	39	114
Erkek	4	6	12	36	24	82
Toplam	8	10	24	91	63	196

Ki-Kare Testi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Ki-Kare	2,788 ^a	4	,594

a.5 birimdeki değerlerin 4'ten küçük olması beklenmiştir. Ki-kare test istatistiğine bakıldığında sonuç ,594'tür. Bu durumda deneklerin evlilik kararı almadan önce flört yaşanması durumuna ilişkin vermiş oldukları yanıtlar ile cinsiyet dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

"Ekonomik özgürlüğe kavuşulması" sorusuna yanıt veren 197 deneğin %5,0'i hiç önemli olmadığını, %2,0'si önemli olmadığını, %6,5'i biraz önemli olduğunu, %29,0'u önemli olduğunu ve %56,0'si çok önemli olduğunu belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-10'daki gibidir:

- (1) Hiç önemli değil
- (2) Önemli değil
- (3) Biraz önemli
- (4) Önemli
- (5) Çok önemli

Tablo 10. Evlilik kararı almak için ekonomik özgürlüğe kavuşulması düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı
(Table 10. Distribution of range to have an economic freedom to decide to get married by gender)

	Ekonomik Özgürlüğe Kavuşulması					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	2	1	1	27	84	115
Erkek	8	3	12	31	28	82
Toplam	10	4	13	58	112	197

Ki-Kare Testi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	37,714 ^a	4	,000

.3 birimdeki değerlerin 5'ten küçük olması beklenmiştir. Ki-kare test istatistiğine bakıldığında sonuç ,000'tür. Bu durumda deneklerin evlilik kararı almadan önce ekonomik özgürlüğe kavuşulması durumuna ilişkin vermiş oldukları yanıtlar ile cinsiyet dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

"Askerlik görevinin tamamlanması" sorusuna yanıt veren 187 deneğin %9,0'u hiç önemli olmadığını, %6,5'i önemli olmadığını, %8,0'sı biraz önemli olduğunu, %23,0'ü önemli olduğunu ve %49,0'u çok önemli olduğunu belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-11'deki gibidir:
Hiç önemli değil (2) Önemli değil (3) Biraz önemli (4) Önemli (5) Çok önemli

Tablo 11. Evlilik kararı almak için askerlik görevinin tamamlanması düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı
(Table 11. Distribution of range to complete military service to decide to get married by gender)

	Askerlik Görevinin Tamamlanması					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	6	7	7	24	69	113
Erkek	12	6	5	22	29	74
Toplam	18	13	12	46	98	187

Ki-Kare Testi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Ki-Kare	11,176 ^a	4	,025

-a.1 birimdeki değerlerin 5'ten küçük olması beklenmiştir. Ki-kare test istatistiğine bakıldığında sonuç ,025'tir. Bu durumda deneklerin evlilik kararı almadan önce askerlik görevinin tamamlanması durumuna ilişkin vermiş oldukları yanıtlar ile cinsiyet dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

"Yaş sırasına göre diğer kardeşlerin evlenmesi" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %50,5'i hiç önemli olmadığını, %32,0'si önemli olmadığını, %8,0'i biraz önemli olduğunu, %4,5'i önemli olduğunu,

%3,0'ü ise önemli olduğunu belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-12'deki gibidir: Hiç önemli değil (2) Önemli değil (3) Biraz önemli (4) Önemli (5) Çok önemli

Tablo 12. Evlilik kararı almak için diğer kardeşlerin evlenmesi düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı
Table 12. Distribution of range marriage of other brotjers/sisters to decide to get married by gender)

	Yaş Sırasına Göre Diğer Kardeşlerin Evlenmesi					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	56	42	9	4	4	115
Erkek	45	22	7	5	2	81
Toplam	101	64	16	9	6	196

Ki-Kare Testi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Ki-Kare	2,658 ^a	4	,617

a.3 birimdeki değerlerin 5'ten küçük olması beklenmiştir. Ki-kare test istatistiğine bakıldığında sonuç ,617'tir. Bu durumda deneklerin evlilik kararı almadan önce yaş sırasına göre diğer kardeşlerin evlenmesi durumuna ilişkin vermiş oldukları yanıtlar ile cinsiyet dağılımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

**4.6. Evlilik Amaçlı Tanışma Programları Hakkındaki Bulgular
(Findings About Marriage Programs)**

Ankete katılanlar televizyonda yayınlanan "Evlilik Amaçlı Tanışma Programları" hakkında kendilerine yöneltilen dokuz soruya Likert ölçeği çerçevesinde yanıt vermişlerdir. Bu ölçekte yanıtlar, (1) Kesinlikle katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle katılıyorum şeklinde sıralanmıştır.

"Evlilik amaçlı tanışma programlarının, katılımcıların mutlu evlilikler kurmalarına yardımcı oldukları" sorusuna yanıt veren 197 deneğin %38,0'i kesinlikle katılmadığını, %22,5', katılmadığını, %24,0'ü kararsız olduğunu, %7,0'si katıldığını ve %7'si de kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-13'deki gibidir:

Tablo 13. "Evlilik amaçlı tanışma programları, katılımcıların mutlu evlilikler kurmalarına yardımcı olmaktadır" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 13. Distribution of range "marriage programmes on television, supports to establish a happy familiy to the participants" idea by gender)

	Evlilik Amaçlı Tanışma Programları, Katılımcıların Mutlu Evlilikler Kurmalarına Yardımcı Olmaktadır					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	34	27	36	11	7	115
Erkek	42	18	12	3	7	82
Toplam	76	45	48	14	14	197

"Evlilik amaçlı tanışma programlarının, yüksek reyting amacı ile rol yapma yeteneği gelişmiş kişileri ekrana taşıdığı" sorusuna yanıt veren 197 deneğin %5,5'i kesinlikle katılmadığını, %6,5', katılmadığını, %12,0'si kararsız olduğunu, %30,0'u katıldığını ve %44,5'i kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen

yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-14'deki gibidir:

Tablo 14. "Evlilik amaçlı tanışma programları, yüksek reyting amacı ile rol yapma yeteneği gelişmiş kişileri ekrana taşımaktadır" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı
(Table 14. Distribution of range "marriage programmes on television brings people who can act very well in order to have high rating rate" idea by gender)

	Evlilik Amaçlı Tanışma Programları, Yüksek Reyting Amacı İle Rol Yapma Yeteneği Gelişmiş Kişileri Ekrana Taşımaktadır					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	5	9	15	38	48	115
Erkek	6	4	9	22	41	82
Toplam	11	13	24	60	89	197

"Evlilik amaçlı tanışma programlarının, gerçekte evlilik niyeti olmayan kişileri ekrana taşıdığı" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %5,5'i kesinlikle katılmadığını, %9,5'i katılmadığını, %22,5'i kararsız olduğunu, %30,5'i katıldığını ve %30,0'u kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-15'deki gibidir:

Tablo 15. "Evlilik amaçlı tanışma programları, gerçekte evlilik amacı olmayan kişileri ekrana taşır" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 15. Distribution of range "marriage programmes, brings people to television who has not an real aim to get married" idea by gender)

	Evlilik Amaçlı Tanışma Programları, Gerçekte Evlilik Niyeti Olmayan Kişileri Ekrana Taşır					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	6	12	30	33	33	114
Erkek	5	7	15	28	27	82
Toplam	11	19	45	61	60	196

"Evlilik amaçlı tanışma programlarının, toplumun değer yargıları ile çelişen bir içeriğe sahip olduğu" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %8,0'i kesinlikle katılmadığını, %6,5'i katılmadığını, %20,0'si kararsız olduğunu, %31,0'i katıldığını ve %32,5'i kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-16'daki gibidir:

Tablo 16. "Evlilik amaçlı tanışma programları, toplumun değer yargıları ile çelişen bir içeriğe sahiptir" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 16. Distribution of range "marriage programmes has a content that conflicts with the value judgements of society" idea by gender)

	Evlilik Amaçlı Tanışma Programları, Toplumun Değer Yargıları ile Çelişen Bir İçeriğe Sahiptir					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	8	9	27	39	31	114
Erkek	8	4	13	23	34	82
Toplam	16	13	40	62	65	196

"Evlilik amaçlı tanışma programlarının yayınlanmasının toplumun ruhsal ve ahlaki gelişimine ket vurduğunu" sorusuna yanıt veren 197 deneğin %5,5'i kesinlikle katılmadığını, %7,0'si katılmadığını, %19,0'u kararsız olduğunu, %29,5'i katıldığını ve %37,5'i kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-17'deki gibidir:

Tablo 17. "Evlilik amaçlı tanışma programları, toplumun ruhsal ve ahlaki gelişimine ket vurur" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı
(Table 17. Distribution of range "marriage programmes leads to decline mental and moral development of society" idea by gender)

	Evlilik Amaçlı Tanışma Programları, Toplumun Ruhsal ve Ahlaki Gelişimine Ket Vurur					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	5	12	23	38	37	115
Erkek	6	2	15	21	38	82
Toplam	11	14	38	59	75	197

"Evlilik amaçlı tanışma programlarını izleyenlerin çoğunun düzenli bir işi yoktur" sorusuna yanıt veren 194 deneğin %3,0'ü kesinlikle katılmadığını, %10,0'u katılmadığını, %20,5'i kararsız olduğunu, %30,5'i katıldığını ve %33,0'ü kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-18'deki gibidir:

Tablo 18. "Evlilik amaçlı tanışma programlarının izleyicilerinin çoğunun düzenli bir işi yoktur" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı
(Table 18. Distribution of range "most of the audience of marriage programmes have not got a regular job" idea by gender)

	Evlilik Amaçlı Tanışma Programlarının İzleyicilerinin Çoğunun Düzenli Bir İşİ Yoktur					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	4	11	25	37	37	114
Erkek	2	9	16	24	29	80
Toplam	6	20	41	61	66	194

"Evlilik amaçlı tanışma programlarının izleyicilere hiçbir yararı yoktur" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %6,5'i kesinlikle katılmadığını, %5,5'i katılmadığını, %8,5'i kararsız olduğunu, %23,0'ü katıldığını ve %54,0'ü kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-19'deki gibidir:

Tablo 19. "Evlilik amaçlı tanışma programlarının izleyicilere hiçbir yararı yoktur" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 19. Distribution of range "marriage programmes have not any benefit fort he audiences" idea by gender)

	Evlilik Amaçlı Tanışma Programlarının İzleyicilere Hiçbir Yararı Yoktur					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	7	7	9	31	60	114
Erkek	6	4	8	15	48	80
Toplam	13	11	17	46	108	194

"Evlilik amaçlı tanışma programlarının merak/dedikodu duygusunu tatmin ettiği için izlendiği" sorusuna yanıt veren 195 deneğin %4,0'ü kesinlikle katılmadığını, %3,0'ü katılmadığını, %9,0'u kararsız olduğunu, %25,5'i katıldığını ve %56,0'sı kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-20'deki gibidir:

Tablo 20. Evlilik amaçlı tanışma programları "merak/dedikodu duygusunu tatmin ettiği için izlenmektedir" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 20. Distribution of range "marriage programmes are being watched beacuse they are satisfying sensation of curiosity/gossip" idea by gender)

	Evlilik Amaçlı Tanışma Programları Merak/Dedikodu Duygusunu Tatmin Ettiği İçin İzlenmektedir					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	4	4	11	30	64	113
Erkek	4	2	7	21	48	82
Toplam	8	6	18	51	112	195

"Evlilik amaçlı tanışma programlarının aynı yayın kuşağında daha iyi/kaliteli içeriğe sahip başka bir program olmadığı için izlendiği" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %8,0', kesinlikle katılmadığını, %11,5'i katılmadığını, %7,5'i kararsız olduğunu, %29,5'i katıldığını, %41,5'i ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-21'deki gibidir:

Tablo 21. "Evlilik amaçlı tanışma programları, aynı yayın kuşağında daha iyi/kaliteli içeriğe sahip başka bir program olmadığı için izlenmektedir düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 21. Distribution of range "marriage programmes are being watched because there is no other alternative programmes at the same time" idea by gender)

	Evlilik Amaçlı Tanışma Programları Aynı Yayın Kuşağında Daha İyi/Kaliteli İçeriğe Sahip Başka Bir Program Olmadığı İçin İzlenmektedir					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	6	16	9	32	51	114
Erkek	10	7	6	27	32	82
Toplam	16	23	15	59	83	196

4.7. Evlilik Amaçlı Tanışma Programlarına Katılanlar Hakkındaki Bulgular (Findings on Programs Meeting Attendees Purpose of Marriage)

Ankete katılanlar televizyonda yayınlanan "Evlilik Amaçlı Tanışma Programlarında Katılanlar" hakkında kendilerine yöneltilen dokuz soruya Likert ölçeği çerçevesinde yanıt vermişlerdir. Bu ölçekte (1) Kesinlikle katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle katılıyorum şeklinde sıralanmıştır.

"Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, olduklarından farklı bir kişiliği/kimliğe bürünürler" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %3,0'ü kesinlikle katılmadığını, %2,5'i katılmadığını, %13,5'i kararsız olduğunu, %30,5'i katıldığını, %48,5'i kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-22'deki gibidir:

Tablo 22. "Bu tür programlara katılanlar olduklarından farklı bir kişiliğe/kimliğe bürünürler" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 22. Distribution of range "participants of these programmes have different personality/identity than the real" idea by gender)

	Bu tür programlara katılanlar olduklarından farklı bir kişiliğe/kimliğe bürünürler					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	2	4	15	39	55	115
Erkek	4	1	12	22	42	81
Toplam	6	5	27	61	97	196

"Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, çoğunlukla yalan söylerler" sorusuna yanıt veren 195 deneğin %1,0'i kesinlikle katılmadığını, %4,0'ü katılmadığını, %21,5'i kararsız olduğunu, %35,0'i katıldığını ve %36,0'si da kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-23'deki gibidir:

Tablo 23. "Bu tür programlara katılanlar çoğunlukla yalan söylerler" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 23. Distribution of range "participants of these programmes mostly say lie" idea by gender)

	Bu tür programlara katılanlar çoğunlukla yalan söylerler					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	0	3	34	36	41	114
Erkek	2	5	9	34	31	81
Toplam	2	8	43	70	72	195

"Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, yaşamları hakkındaki gerçeği kolaylıkla gizlerler" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %2,0'si kesinlikle katılmadığını, %4,0'ü katılmadığını, %14,5'i kararsız olduğunu, %34,0'ü katıldığını ve %43,5'i kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-24'deki gibidir:

Tablo 24. "Bu tür programlara katılanlar yaşamları hakkındaki gerçeği kolaylıkla gizlerler" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 24. Distribution of range "participants of these programmes hide reality of their lives easily" idea by gender)

	Bu tür programlara katılanlar yaşamları hakkındaki gerçeği kolaylıkla gizlerler					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	1	6	19	39	50	115
Erkek	3	2	10	29	37	81
Toplam	4	8	29	68	87	196

"Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, maddi beklentilerini açıkça dile getirmekten çekinmezler" sorusuna yanıt veren 195 deneğin %6,0'sı kesinlikle katılmadığını, %5,5'i katılmadığını, %10,5'i kararsız olduğunu, %30,5'i katıldığını ve %45,0'i kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-25'deki gibidir:

Tablo 25. "Bu tür programlara katılanlar maddi beklentilerini açıkça dile getirmekten çekinmezler" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 25. Distribution of range "participants of these programmes do not hesitate to talk about financial expectation" idea by gender)

	Bu tür programlara katılanlar maddi beklentilerini açıkça dile getirmekten çekinmezler					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	8	8	12	34	52	114
Erkek	4	3	9	27	38	81
Toplam	12	11	21	61	90	195

"Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, toplumun değer yargıları ile çatışmaktan çekinmezler" sorusuna yanıt veren 194 deneğin %3,5'i kesinlikle katılmadığını, %6,5'i katılmadığını, %17,5'i kararsız olduğunu, %37,5'i katıldığını ve %32,0'si kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-26'deki gibidir:

Tablo 26. "Bu tür programlara katılanlar toplumun değer yargıları ile çatışmaktan çekinmezler" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 26. Distribution of range "participants of these programmes do not hesitate to conflict with the values of society" idea by gender)

	Bu tür programlara katılanlar toplumun değer yargıları ile çatışmaktan çekinmezler					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	3	11	25	37	38	114
Erkek	4	2	10	38	26	80
Toplam	7	13	35	75	64	194

"Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, genellikle ruhsal sorunları olan insanlardır" sorusuna yanıt veren 193 deneğin %5,0'i kesinlikle katılmadığını, %16,5'i katılmadığını, %28,0'i kararsız olduğunu, %25,0'i katıldığını ve %22,0'si kesinlikle

katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-27'deki gibidir:

Tablo 27. "Bu tür programlara katılanlar genellikle ruhsal sorunları olan insanlardır" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 27. Distribution of range "participants of these programmes mostly have psychological problems" idea by gender)

	Bu tür programa katılanlar genellikle ruhsal sorunları olan insanlardır					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	6	22	35	26	24	113
Erkek	4	11	21	24	20	80
Toplam	10	33	56	50	44	193

"Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, mantıklı düşünme yeteneğine sahip kişiler değildirler" sorusuna yanıt veren 194 deneğin %4,5'i kesinlikle katılmadığını, %11,0'i katılmadığını, %22,5'i kararsız olduğunu, %32,0'si katıldığını ve %27,0'si kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-28'deki gibidir:

Tablo 28. "Bu tür programlara katılanlar mantıklı düşünme yeteneğine sahip kişiler değildir" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 28. Distribution of range "participants of these programmes have not an ability to think logical" idea by gender)

	Bu tür programlara katılanlar mantıklı düşünme yeteneğine sahip kişiler değildir					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	6	13	30	35	30	114
Erkek	3	9	15	29	24	80
Toplam	9	22	45	64	54	194

"Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, gerçekten evlenme niyetinde değildirler" sorusuna yanıt veren 194 deneğin %3,5'i kesinlikle katılmadığını, %10,5'i katılmadığını, %36,5'i kararsız olduğunu, %24,0'ü katıldığını ve %22,5'i kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-29'deki gibidir:

Tablo 29. "Bu tür programlara katılanlar gerçekten evlenmek niyetinde değildir" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 29. Distribution of range "participants of these programmes have not a real aim to get married" idea by gender)

	Bu tür programlara katılanlar gerçekten evlenmek niyetinde değildir					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	3	11	49	26	25	114
Erkek	4	10	24	22	20	80
Toplam	Toplam	21	73	48	45	194

"Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, toplumda tanınırlık kazanmak niyetindedirler" sorusuna yanıt veren 193 deneğin %5,0'i kesinlikle katılmadığını, %4,0'ü katılmadığını, %23,5'i

kararsız olduğunu, %30,5'i katıldığını ve %33,5'i kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtların cinsiyet farklılıkları açısından dağılımı Tablo-30'daki gibidir:

Tablo 30. "Bu tür programlara katılanlar toplumda tanınırlık kazanmak niyetindedirler" düşüncesi hakkında verilen yanıtların cinsiyetlere göre dağılımı

(Table 30. Distribution of range "participants of these programmes have a tendency to be known by society" idea by gender)

	Bu tür programa katılanlar toplumda tanınırlık kazanmak niyetindedirler					Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Kız	6	7	30	35	36	114
Erkek	4	1	17	26	31	79
Toplam	10	8	47	61	67	193

5. SONUÇ (CONCLUSION)

Toplumun en küçük yapı taşı olarak nitelendirilen aile; sosyal değerler, gelenekler, görenekler ve hukuk kurallarının öngördüğü biçimde kadın ve erkeğin hayatlarını birleştirme amacıyla ve bir sözleşme sonucu oluşturdukları evrensel ve sosyal bir sistemdir. 'Bireylerin bir ev ya da aile kurmalarının toplumca benimsenmiş ve yaptırımı bağlanmış biçimi' olan evlilik kurumu; bir erkekle bir kadının, toplumun bilgisi dâhilinde, hayatlarını birleştirmek üzere karşılıklı rıza ile kurdukları sosyal bir müessesedir. Evliliğin yapısı ve oluşum biçimi, toplumların hukuk sistemlerine, ahlaki normlarına, örf ve adetlerine göre değişiklik gösterdiği gibi, aynı ülke içinde de kentten kırsal kesime, sosyal sınıflara ve ekonomik durumlara göre de farklılık gösterir. Evlilik kurumunun oluşum türleri üzerine yapılan bir araştırma, Türkiye'de 33 farklı türde evlilik yapıldığını göstermiştir. Bu türlerden biri de televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programları aracılığı ile gerçekleştirilen evliliklerdir.

Araştırmamıza konu olan 'televizyon evliliği'nin (televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programları aracılığı ile evlenme) ise kültür, yaşam biçimi, gelenek ve görenekler açısından Türk toplum yapısı içinde önceden yer almadığı, ancak iletişimin küreselleşmesi ve televizyonda yayınlanan program formatlarının da küresel pazarda yayılması sonucunda Türk izleyicisinin beğenisine sunulmuş bir evlilik türü olduğu söylenebilir.

Türkiye'de özel televizyon kanallarında yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programları, ATV'de yayınlanan "Esra Erol'da Evlen Benimle" (hafta içi her gün 15:00-18:30), Star TV'de yayınlanan "Zuhal Topal'la İzdivaç" (hafta içi her gün 11:10-15:00), FOX TV'de yayınlanan "Su Gibi" programının (hafta içi her gün 12:15-15:00) saatleri arasında yayınlanmaktadır. Bu programlar, izleyici oranı (reyting) ve izleyici payı (share) açılarından ele alındığında ise gündüz kuşağı içerisinde yayınlanan diğer programlara göre daha yüksek izleyici oranı ve izleyici payına sahiptirler. Programları düzenli olarak izleyenler, bu davranışlarının olası nedenleri arasında, 'aynı yayın kuşağında daha iyi/kaliteli içeriğe sahip başka bir program olmamasını' öne sürmüş oldukları gibi söz konusu kişiler arasında programların merak/dedikodu duygusunu tatmin ettiği için izlendiği düşüncesi de yaygın bir kanaattir.

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin genel olarak evlilik ve özel olarak da televizyonda yayımlanan evlilik amaçlı tanışma programları hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel

bir yaklaşımla ele alınmıştır. Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket formu kullanılmıştır. Anket formundaki sorular, İstanbul Aydın Üniversitesi'nin çeşitli bölüm/programlarında okuyan 13.000 öğrenci arasından tesadüfî örneklem yoluyla seçilmiş 200 kişiye sorulmuştur. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 19.0 istatistik programından yararlanılmış, verilerin yüzde ve frekans dağılımları alınmış, verilere ki-kare test uygulanmıştır.

Araştırma için veri toplama tekniği olan anket uygulamasına katılan 200 kişinin 117'si kız, 83'ü erkek öğrencidir. Kız öğrenciler örneklem grubunun %58,5'ini oluştururken, erkek öğrenciler %41,5'ini oluşturmuştur. Katılımcıların yaş aralığı dağılımına baktığımızda örneklem grubuna dâhil olan 200 kişinin %50'si 17-21, %46,5'i 22-25, %2,5'i 26-29 yaş aralığındaki bireylerden olması sağlanmıştır. Öte yandan ankete katılan 200 kişinin (ailesi/kendisi) %7,5'i 0-1000 TL, %34,5'i 1001-3000 TL, %30'u 3001-5000 TL ve %25'i de 5000 TL ve üstü aylık gelire sahip olduklarını ifade etmiştir.

Ankete katılanlar "evlilik" başlığı altında; "Evlilik için en uygun yaş aralığı" sorusuna yanıt veren 199 kişinin %2,5'i 18-21; %26,0'sı 22-25; %57,5'i 26-29; %11,5'i 30-35 ve %2'si 36 yaş ve üstünün evlilik için en uygun yaş aralığı olduğunu söylemiştir. Bu durum normal şartlarda üniversiteden 22-23 yaşlarında mezun olunmasına rağmen deneklerin yarısından fazlasının en uygun evlenme yaşını 26-29 yaş aralığı olarak ifade etmiş olmasının altında yatan muhtemel nedenin ankete katılanların mesleğe başlama ve alışma dönemini atlattıktan sonra evlenmek istedikleri düşüncesini uyandırmıştır. Ankete katılanlar aynı başlık altında ayrıca;

- "Evlilik, daha düzenli bir hayat sağladığı için yapılmalıdır" tümcesine; yanıt veren 198 deneğin %36,0'sı katıldığını, %25'i kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik, hayatı bir eşle paylaşmak için yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 196 deneğin %43'ü katıldığını, %29,5'i kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik, aile kurumunu devam ettirmek için yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %34,5'i katıldığını, %28,5'i kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik, çocuk sahibi olmak için yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %29,5'i katıldığını, %24,5'i kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik, toplumun değer yargıları bir baskı unsuru yarattığı için yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 194 deneğin %44,5'i kesinlikle katılmadığını, %25,5'i katılmadığını;
- "Evlilik, ileri yaşlarda yalnız kalmamak için yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %25,5'i kesinlikle katılmadığını, %20,0'si katılmadığını;
- "Evlilik, yasal haklara sahip olmak için (mal, mülk, miras, sigorta vb.) yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 192 deneğin %45,0'i kesinlikle katılmadığını, %27,5'i katılmadığını;
- "Evlilik, aşk/sevgi için yapılmalıdır" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %31,0'i katıldığını, %44,5'i ise kesinlikle katıldığını ifade etmiştir.

Ankete katılanlar "eş seçimi" başlığı altında;

- "Bireyin eş seçimine kim karar vermelidir?" sorusuna yanıt veren 198 kişinin %28,2'si 'kendisi'; %54,04'ü 'kendisi karar vermelidir ancak ailesinin de onayı olmalıdır'; %15,15'i 'Eş adayı ile anlaşarak birlikte' karar vermesi gerektiğini belirtmiştir. Bu sorunun 1. ve 2. seçeneklerine verilen

yanıtların toplamı (%28,2 + %54,04= %82,24) bu soruya verilen tüm yanıtların 4/5'inden fazladır.

Tezcan (1981) da yaptığı çalışmada gençlerin eşlerini kendilerinin seçmek istedikleri sonucuna varmıştır. Bu çalışmada katılımcıların neredeyse yarısının eşlerini kendilerinin seçmek istedikleri saptanmıştır. Öte yandan Ceylan (1994)'ın Cumhuriyet Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde 1. ve 4. sınıfta okuyan 154 öğrenci arasında yaptığı "öğrencilerin eş seçimindeki tercih ve beklentileri" konulu araştırmada katılımcılar evlenecekleri kişiye kendilerinin karar vermesi gerektiğini belirtmişlerdir. İstanbul Aydın Üniversitesi (İAÜ) öğrencileri arasında yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, yukarıda adı geçen araştırma sonuçları ile paralellik göstermekte olup, İAÜ öğrencilerinin vermiş oldukları yanıtların yüzdesi (%82,24) eş seçimde kendi iradelerinin oldukça önemli olduğunun altını çizmektedir. Ankete katılanlar aynı başlık altında ayrıca;

- "Yaş farkları arasında uyum/denge olması" tümcesine yanıt veren 197 deneğin %37,5'i katıldığını, %39'u ise kesinlikle katıldığını;
- "Eğitim durumları arasında uyum/denge olması" tümcesine yanıt veren 199 deneğin %33,0'ü katıldığını, %46,0'sı ise kesinlikle katıldığını;
- "Bağımsız geliri olması" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %32,5'i katıldığını ve %29,0'u kesinlikle katıldığını;
- "Güzel/yakışıklı olması" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %38,5'i katıldığını ve %17,5'i kesinlikle katıldığını;
- "İyi ve gelecek vadeden bir mesleği olması" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %39,0'u katıldığını ve %31,5'i kesinlikle katıldığını;
- "Çalışkan/becerikli olması" tümcesine yanıt veren 196 deneğin %39,5'i katıldığını, %47,5'i de kesinlikle katıldığını;
- "Dinin gereklerini yerine getiren biri olması" tümcesine yanıt veren 197 deneğin %33,0'ü katıldığını, %29,5'i de kesinlikle katıldığını;
- "Daha önce cinsel birliktelik yaşamamış olması" tümcesine yanıt veren 195 deneğin %12,0'si kesinlikle katılmadığını, %12,5'i katılmadığını, %17,0'si kararsız olduğunu, %17,0'si katıldığını ve %39,0'u da kesinlikle katıldığını; ifade etmiştir.

Esmer (1991) yönetiminde Boğaziçi Üniversitesi'nin bir grup öğrencisi tarafından yapılan araştırmada kadın, evlilik, flört, kadın-erkek eşitliği konularında çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalarda katılımcıların sadece %10'unun eş adayının evlenmeden önce cinsel ilişkide bulunmasını uygun bulduğu görülmüştür. Bir başka deyişle 20 yıl önce yapılan bu çalışmada katılımcıların %90'ı eş adayının daha önce başka biri ile cinsel birliktelik yaşamamış olmasını istediğini dile getirirken, 20 yıl sonra İAÜ öğrencileri arasında yapılan araştırmada ise eş adayının evlenmeden önce başka biri ile cinsel birliktelik yaşamamış olmasını isteyenlerin oranı %17 [katılıyorum] + %39 [kesinlikle katılıyorum] = %56'ya gerilemiştir. İki araştırmadaki benzer soruya verilen yanıtlar arasında yaklaşık %34 oranındaki bir düşüş, aradan geçen 20 yıl içerisinde evlilik öncesi cinsel birlikteliklerin daha normal karşılanmasından ve kız-erkek birlikteliklerinin daha rahat yaşanmasından kaynaklandığı için bu tür yanıtların alındığı kanaatinin edinilmesine neden olmuştur.

Ankete katılanlar "evlilik amaçlı tanışma biçimi" başlığı altında;

- "En uygun evlilik amaçlı tanışma biçimi nasıl olmalıdır" sorusuna yanıt veren 197 kişinin %6,1'i görücü usulüyle; %11,7'si iş/arkadaş/sosyal çevrenin tanıştirmasıyla; %55,8'i iş/arkadaş/sosyal çevrede kendilerinin tanışmasıyla; %1'i profesyonel olarak hizmet veren evlilik amaçlı tanıştirma merkezleri aracılığıyla; %0,5'i televizyon/web tabanlı teknolojiler aracılığıyla; %23,4'ü yaşam içindeki tesadüfler aracılığıyla; %1,5'i de 'diğer' yanıtını vermiştir. Bu noktada araştırma konusu bağlamında dikkat çeken iki önemli yanıt vardır: Ankete katılanların yarısından fazlası (%55,8) potansiyel eş adayıyla iş/arkadaş/sosyal çevre içinde tanışmak istediğini belirtirken; yalnızca çok küçük bir yüzde (%0,5) televizyon/web tabanlı teknolojiler aracılığı ile tanışmak istediğini belirtmiştir.

Ankete katılanlar "evlilik kararı almak" başlığı altında;

- "Eğitimin tamamlanması" konusunun önemi sorusuna yanıt veren 196 deneğin %31,5'i önemli olduğunu, %45,5'i çok önemli olduğunu;
- "Ekonomik özgürlüğe kavuşulması" konusunun önemi sorusuna yanıt veren 197 deneğin %29,0'u önemli olduğunu ve %56,0'sı çok önemli olduğunu;
- "Askerlik görevinin tamamlanması" konusunun önemi sorusuna yanıt veren 187 deneğin %23,0'ü önemli olduğunu ve %49,0'u çok önemli olduğunu;
- "Flört dönemi yaşanması" konusunun önemi sorusuna yanıt veren 196 deneğin %45,5'i önemli olduğunu ve %31,5'i çok önemli olduğunu; ifade etmiştir.

Yukarıdaki sonuçlardan araştırmaya katılanların, evlilik kararı alma konusunda eğitimin tamamlanmasını (toplamda) %77,0 oranında önemi ve çok önemli olduğunu; ekonomik özgürlüğe kavuşulmasını (toplamda) %85,0 oranında önemli ve çok önemli olduğunu; askerlik görevinin tamamlanmasını (toplamda) %72,0 oranında önemli ve çok önemli olduğunu; flört dönemi yaşanmasını (toplamda) %77,0 oranında önemli ve çok önemli olduğu sonucuna varmak mümkündür. Nitekim "evlilik kararı almak için flört dönemi yaşanmalıdır" düşüncesi bağlamında Esmer'in yukarıda bahsedilen "Her Yönüyle Kadın" başlıklı araştırma sorularını yanıtlayan kadınların %'ünün de bireylerin evlenmeden önce birbirlerini tanımak amacıyla flört etmelerini onayladıklarını ortaya koymuştur. Öte yandan İstanbul Üniversitesi, Tıp Fakültesi tarafından 1991 yılında İstanbul Üniversitesi son sınıf öğrencileri arasında "evlilik öncesi flört dönemi olmalıdır" konulu çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmada her iki cinsin evlilik öncesi flört döneminin yaşanması görüşünde birleştikleri sonucu araştırmanın bulguları arasında yer almaktadır. İAÜ öğrencileri arasında yapılan bu araştırmada ortaya çıkan sonuç da söz konusu araştırma sonuçları ile paralellik taşımakta olup, İAÜ öğrencileri %77,0 oranında evlilik öncesi flört dönemi yaşanmasına önem verdiklerini belirtmiştir. Karşı cinsle sürdürülen flört ilişkisinin bir yandan gençlerin ilişki kurma ihtiyacını karşıladığını, diğer yandan cinsel kimliğin kazanılmasında rol oynadığı bilinmektedir. Birey bu ilişki sayesinde sağlıklı iletişim kurma yeteneği kazanabilmekte ve evlilikle ilgili beklentilerini belirleyerek eş seçimine bilinçli adımlarla yönelebilmektedir.

Ankete katılanlar televizyonda yayınlanan "evlilik amaçlı tanışma programları" başlığı altında;

- "Evlilik amaçlı tanışma programlarının, katılımcıların mutlu evlilikler kurmalarına yardımcı olurlar" sorusuna yanıt veren

197 deneğin %38,0'i kesinlikle katılmadığını, %22,5'i katılmadığını;

- "Evlilik amaçlı tanışma programlarının, yüksek reyting amacı ile rol yapma yeteneği gelişmiş kişileri ekrana taşıdığı" sorusuna yanıt veren 197 deneğin %30,0'u katıldığını ve %44,5'i kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik amaçlı tanışma programlarının, gerçekte evlilik niyeti olmayan kişileri ekrana taşıdığı" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %30,5'i katıldığını ve %30,0'u kesinlikle katıldığını;
- Evlilik amaçlı tanışma programlarının, toplumun değer yargıları ile çelişen bir içeriğe sahip olduğu" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %31,0'i katıldığını ve %32,5'i kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik amaçlı tanışma programlarının yayınlanmasının toplumun ruhsal ve ahlaki gelişimine ket vurduğunu" sorusuna yanıt veren 197 deneğin %29,5'i katıldığını ve %37,5'i kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik amaçlı tanışma programlarını izleyenlerin çoğunun düzenli bir işi yoktur" sorusuna yanıt veren 194 deneğin %30,5'i katıldığını ve %33,0'ü kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik amaçlı tanışma programlarının izleyicilere hiçbir yararı yoktur" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %23,0'ü katıldığını ve %54,0'ü kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik amaçlı tanışma programlarının merak/dedikodu duygusunu tatmin ettiği için izlendiği" sorusuna yanıt veren 195 deneğin %25,5'i katıldığını ve %56,0'sı kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik amaçlı tanışma programlarının aynı yayın kuşağında daha iyi/kaliteli içeriğe sahip başka bir program olmadığı için izlendiği" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %29,5'i katıldığını, %41,5'i ise kesinlikle katıldığını, ifade etmiştir.

Ankete katılanlar televizyonda yayınlanan "evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar" başlığı altında;

- "Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, olduklarından farklı bir kişiliği/kimliğe bürünürler" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %30,5'i katıldığını, %48,5'i kesinlikle katıldığını;
- Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, çoğunlukla yalan söylerler" sorusuna yanıt veren 195 deneğin %35,0'i katıldığını ve %36,0'sı kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, yaşamları hakkındaki gerçeği kolaylıkla gizlerler" sorusuna yanıt veren 196 deneğin %34,0'ü katıldığını ve %43,5'i kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, maddi beklentilerini açıkça dile getirmekten çekinmezler" sorusuna yanıt veren 195 deneğin %30,5'i katıldığını ve %45,0'i kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, toplumun değer yargıları ile çatışmaktan çekinmezler" sorusuna yanıt veren 194 deneğin %37,5'i katıldığını ve %32,0'si kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, genellikle ruhsal sorunları olan insanlardır" sorusuna yanıt veren 193 deneğin %25,0'i katıldığını ve %22,0'si kesinlikle katıldığını;
- "Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, mantıklı düşünme yeteneğine sahip kişiler değildirler" sorusuna yanıt veren 194 deneğin %32,0'si katıldığını ve %27,0'si kesinlikle katıldığını;

- "Evlilik amaçlı tanışma programlarına katılanlar, toplumda tanınırlık kazanmak niyetindedirler" sorusuna yanıt veren 193 deneğin %30,5'i katıldığını ve %33,5'i kesinlikle katıldığını ifade etmiştir.

Çalışma bağlamında yapılan literatür taramasında televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programlarına "katılımcı" olarak müracaat edenlerin günde ortalama 4.000 kişi olduğu ve söz konusu programların yüksek izleyici oranı ve yoğunluğuna sahip olduğu bir ortamda İAÜ öğrencilerine yöneltilen "Evlilik amaçlı tanışma programına katılmak ve evlenebileceğim biri ile tanışmak isterim" tümcesine yanıt veren 190 deneğin %88,4'ü (168 kişi) kesinlikle katılmadığını, %8,4'ü (16 kişi) katılmadığını (toplamda %96,8 ve 184 kişi) belirtmiştir. Ortaya çıkan bu durumun bireylerin eğitim sevipleri arttıkça evlilik amaçlı tanışma biçimleri konusunda daha rasyonel düşündüklerini, toplumda moda olan, gerek katılmak gerekse izlemek bakımından geniş kitlelere cazip gelen evlilik amaçlı tanışma biçimlerini benimsemedikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

1. Akkutay, Ü., (1991). "İslâmiyet'ten Önce Türk Ailesi", Türk Aile Ansiklopedisi, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
2. Ceylan, F.G., (1994). "Üniversite Öğrencilerinin Es Seçimindeki Tercih ve Beklentileri". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
3. Cin, H., (1974). İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
4. Doğramacı, E., (1992). Türkiye'de Kadının Dünü ve Bugünü. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
5. Duby, G., (1991). Şövalye, Kadın ve Rahip, Çev. Mehmet Ali Kılıçbay, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
6. Ersanlı, K., (1990). "Aile İçi İlişkilerin Dayandığı Psikolojik Temeller", Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 5, 1990, s. 47-55.
7. Esmer, Y., (1991). Her Yönüyle Kadın. Türkiye Aile Yıllığı. Ankara: T.C. Aile Araştırma Kurumu.
8. Fındıkoğlu, Z.F., (1990). "Türklerde Aile İctimaiyatı", Aile Yazıları, Der: Beylü Dikeçligil - Ahmet Çiğdem, Ankara: BAAK Yayınları.
9. Karay, R.H., (2009). Üç Nesil Üç Hayat, İstanbul: İnkılap Kitapevi Yayınları.
10. Ögel, B., (2001). Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.
11. Özgüven, İ.E., (1997). Cinsellik ve Cinsel Yaşam, Ankara: PDREM Yayınları.
12. Saint D.J., (1994). "Complimentarity in Marital Relationships", Journal of Social Psychology, 134(5): 701-703.
13. Sezen, L., (2005). "Türkiye'de Evlenme Biçimleri", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Yıl: 11, Sayı: 27, ss. 185-195.
14. Tezcan, M., (1981). Kuşaklar Çatışması - Okuyan ve Çalışan Gençlik Üzerine Bir Araştırma, Ankara: Kadıoğlu Matbaası.
15. Türkdoğan, O., (1992). "Türk Ailesinin Genel Yapısı", Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, Ankara: BAAK Yayınları.